

JOENSUUN TYÖMATKAPYÖRÄILYN KEHITTÄMISOHJELMA

Liikkumisen ohjauksen valtionavustushanke 2018

(aineiston koonneet Venäläinen, Juhana, Ansio, Virpi & Lukkarinen, Jani)

Lähtökohdat

- Työmatkapyöräilyn kehittämisohjelman laadinnan taustalla vaikuttavat
 - kaupungin hiilineutraaliustavoite vuoteen 2025 mennessä
 - Joensuun kävelyn ja pyöräilyn strategia (2012) ja kehittämissuunnitelma (2017)
 - **työmatkapyöräilyn lisäämisessä potentiaalia (lähes puolet joensuulaisten työmatkoista alle 10 km mittaisia)**
 - **työmatkat matkatyyppinä päivittäisiä, joten niihin kannattaa pyrkiä vaikuttamaan**
- Tarkastelussa työpaikkojen sijaan työmatkaliikkuajat ja pyöräilyolosuhteet
 - Mitkä ovat työmatkapyöräilyn kannalta potentiaaliset ryhmät?
 - Tarvittavat kannustimet?
 - Sähköavusteisen pyörän tuoma (lisä)potentiaali?
 - Toimenpidesuositukset työmatkapyöräilyn kannalta olennaisille toimijoille?

Joensuun vahvuudet työmatkapyöräilyn kannalta

- Tiivis väestörakenne: valtaosa (2/3) väestöstä asuu 5 km etäisyydellä keskustasta
- Tiiviit ja helposti saavutettavat työpaikka-alueet
- Tasaiset maastonmuodot
- Sitoutuminen pyöräilyn kehittämiseen
- Paikallisesti ja valtakunnallisesti tunnettu pyöräilybrändi

Työmatkapyöräilyn tilanne vuonna 2018

- Joensuun ydinkaupunkiseudulla (Joensuu, Liperi, Kontiolahti)
70 % työmatkoista tehdään autolla
- Pyöräilyn osuus on 16 % ja joukkoliikenteen 4 %
- Seudulla tehdyt työmatkat voidaan jakaa matkan pituuden mukaan kolmeen luokkaan, joissa kussakin tehdään syksyn arkivuorokautena n. 15 000–18 000 matkaa:
 - *Lyhyet työmatkat* (0–5 km)
 - *Keskipitkät työmatkat* (3–10 km)
 - *Pitkät työmatkat* (yli 10 km)
- **Pyöräilyn kasvupotentiaalia on erityisesti keskipitkissä työmatkoissa**

Työmatkapyöräilyn kasvupotentiaali

- Matkan pituuden ja matka-ajan kannalta noin puolet henkilöauton kuljettajana tehdyistä matkoista voitaisiin vaihtaa pyöräilyyn tarkastelualueella
- Tämä tarkoittaisi **työmatkapyöräilijöiden määrän kolminkertaistumista** nykyisestä noin 4000:sta noin 12 000:een (syksyn arkipäivän liikenteessä)
- Kilometrisuoritteen näkökulmasta siirtymäpotentiaalia työmatka-autoilusta työmatkapyöräilyyn on erityisesti 5–10 kilometrin pituisissa matkoissa
- Työmatkapyöräilyn kasvun merkittäviä alueita ovat mm. Marjala, Lehmo, Reijola, Karhunmäki, Multimäki ja Utra

Kasvupotentiaalin toteutuminen

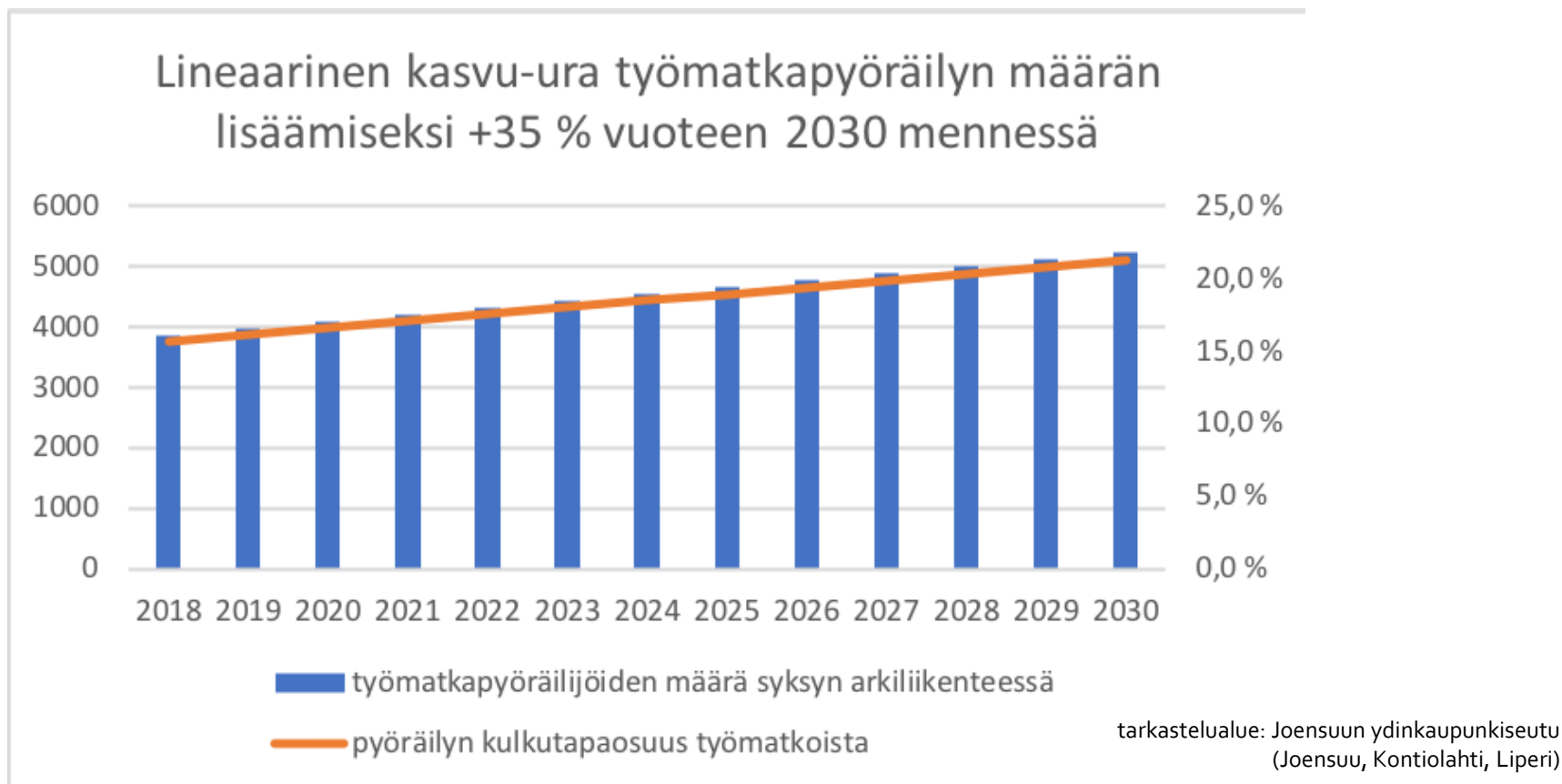
- Analyysin perusteella työmatkapyöräilyn yleisyyttä rajoittavat *pääasiassa* muut syyt kuin matkan pituus

→ *Työmatkaliikkujien omien käsitysten perusteella (Joensuun työmatkakysely sekä Henkilöliikennetutkimus 2016) työmatkapyöräilyn laskennallisesta kasvupotentiaalista voisi toteutua **40–60 %***

Työmatkapyöräilyn kasvu-ura

- Valtakunnallinen kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelma (2018) asettaa tavoitteeksi **pyörämatkojen määrän kasvun +30 %** vuoteen 2030 mennessä
- Kun osassa matkatyypeistä (esim. koulu- ja opiskelumatkat) pyöräillään jo nykyään suuri osa matkoista, 30 % kasvutavoitteen toteuttaminen tarkoittaisi työmatkoilla keskiarvoa suurempaa, n. 35 % kasvutavoitetta
- Kasvutavoitteen toteuttaminen Joensuun ydinkaupunkiseudun työmatkaliikenteessä vaatii, että noin 115 henkilöä joka vuosi tavoitevuoteen 2030 mennessä siirtyisi autoilusta pyöräilyyn

Työmatkapyöräilyn kasvu-ura

Kolme polkua työmatkapyöräilyn kasvuun

1. Autoilusta pyöräilyyn (+++)
2. Satunnaisesta pyöräilystä säännölliseen pyöräilyyn (+)
3. Osavuotisesta pyöräilystä kokovuotiseen pyöräilyyn (++)

+ / ++ / +++: arvioidun kasvupotentiaalin mittakaava

Työmatkakysely

- Kyselyyn vastasi 822 työkäistä. Aineistosta eroteltiin *"ei koskaan työmatkaansa pyöräilevät"* (n=190) ja *"ainakin toisinaan työmatkaansa pyöräilevät"* (n=632).
 - Koetut työmatkapyöräilyn tai sen lisäämisen esteet
 - matkan pituus (*"ei koskaan työmatkapyöräilevät"*)
 - kunnossapito ja väylien kunto (*"ainakin toisinaan työmatkapyöräilevät"*)
 - **Motivoivat tekijät:** hyötyliikunta ja ulkoilu (*"ainakin toisinaan työmatkapyöräilevät"*)
 - **Pyöräpysäköinti:** Avoimissa vastauksissa korostui toive ja tarve katokselliseen ja turvalliseen pyöräpysäköintiin työpaikalla.
 - **Hyväksytty matka-aika:** 81 % valmiita käyttämään pyörällä tehtyyn yhdensuuntaiseen työmatkaan enimmillään 20 minuuttia, ja 60 % valmis käyttämään 30 minuuttia (*"ei koskaan työmatkapyöräilevät"*).
- Etenkin 6–10 kilometrin etäisyydellä työpaikastaan asuvien joukossa on runsaasti kiinnostusta ympärivuotisen pyöräilyn lisäämiseen!
- Sähköavusteisen pyörän potentiaali koetun esteen (matkan pituus) murtamisessa, kun hyväksytty matka-aika on 20-30 min?

Sähköavusteisen pyöräilyn kokeilujakso

- Syyskuussa 2018 viiden hengen kokeilijajoukko vaihtoi työmatkoilla auton sähköavusteiseen polkupyörään
- Kokeilijat edustivat monipuolisesti eri väestöryhmiä ja ammatteja
- Tietoa ja kokemuksia työmatkapyöräilyyn siirtymisestä dokumentoitiin työpajojen, haastattelujen ja GPS-tiedonkeruun avulla
- Kokeilijoilla kertyi yhteensä 166 pyörämatkaa, joiden yhteispituus oli 1077 kilometria

Kokeilujakson tuloksia: nopeudet

- Kokeilijoiden tekemien työmatkojen keskinopeus oli 21,5 km/h
- Noin puolet matka-ajasta ajettiin nopeudella 23–26 km/h (eli lähellä 25 km/h rajaa, jolloin avustin lakkaa toimimasta)
- Työmatkaan kuluva aika oli useimmilla kokeilijoista (3) omaa ennakkoarviota lyhyempi ja loppuilla (2) ennakkoarvioita vastaava
- Keskinopeus kasvoi hieman (keskimäärin 4 %) kokeilujakson kuluessa, kun kokeilijat tottuivat välineisiin ja löysivät parhaat reitit

Kokeilujakson tuloksia: pullonkaulat

- Matka-ajasta 4 % kului pysähdyksiin, 4 % merkittäviin hidastuksiin (esim. väistämisvelvollisuudet) ja 10 % lieviin hidastuksiin (mm. varovaisuutta vaativat reittiosuudet)
- Infrastruktuuria kehittämällä matka-aikaa voitaisiin lyhentää noin 10 % (eli puolen tunnin työmatkasta n. 3 min)
- Yhden minuutin aikasäästö lisää laskennallista pyöräilijäpotentiaalia n. 3 %-yksikköä

Kokeilijoiden palaute: pääviestit

- Väylien laatu koettiin pääosin hyväksi tai erinomaiseksi
- Hankaluuksia aiheutti pyöräilyn ja jalankulun yhdistäminen vilkkailla jalankulkuväylillä (mm. Papinkatu, Koulukatu, Yläsatamakatu)
- Katu- ja tietöihin liittyvät poikkeusjärjestelyt herättivät voimakasta kritiikkiä
- Sopivien varusteiden valinta koettiin kriittiseksi tekijäksi työmatkapyöräilyn kannalta (*esim. tavaroiden kuljetus sekä erilaisiin sääolosuhteisiin varautuminen*)

Kokeilijoiden palaute: sähköavusteisuus

- Kokemukset sähköavusteisesta pyörästä olivat pääosin positiivisia
- Sähköavusteisuuden suhde hyötyliikuntanäkökulmaan jakoi mielipiteitä: toisille motivoivaa liikuntaa, toiset jäivät kaipaamaan kuntoiluelementtiä
- Sähköavusteisen pyörän nopeus ei aiheuttanut turvallisuushuolia, mutta muun liikenteen (esim. koiranulkoiluttajat) suhteen oltiin kriittisiä

Kokeilijoiden palaute: asenteet

- Sähköavusteiset pyörät herättivät kiinnostusta työpaikoilla ja lähipiirissä
- Kokeilu kannusti tarkastelemaan omia liikkumistottumuksia
- Työpaikoilla on hyvin vaihtelevat valmiudet työmatkapyöräilyn tukemiseen

Toimenpidesuosituksset

- Työmatkapyöräilyn edistäminen vaatii useiden eri toimijoiden toimenpiteitä ja toimijoiden keskeistä vuorovaikutusta
- Hankkeessa laadittiin toimenpidesuosituksset kolmelle toimijaryhmälle:
 - 1) *työmatkapyöräilijät (nykyiset ja potentiaaliset)*
 - 2) *työpaikat*
 - 3) *kuntien liikennesuunnittelun ja teknisen sektorin toimijat*

Vinkkejä työmatkapyöräilijälle tai sellaiseksi haluavalle

- Kevennä matkantekoa sähköavusteisella pyörällä
- Valitse sopivat välineet tavaroiden kuljetukseen
- Panosta vaatetukseen
- Varaudu talveen nastoilla ja valoilla

Vinkit työpaikkojen henkilöstövastaaville

- Panosta pyöräpysäköintiin
- Laita sosiaalitulat kuntoon
- Yhdistä pyöräily virkistyspäiviin
- Hanki yhteiskäyttöpyöriä
- Käytä kannustimia pyöräilyn edistämiseen

Vinkit kuntien liikennesuunnitteluun ja tekniseen toimeen

- Huomioi pyöräliikenne katutöiden poikkeusjärjestelyissä
- Toteuta sujuvat ja turvalliset pyöräily-yhteydet työpaikka-alueiden sisääntuloreiteille
- Huomioi sähköavusteisen pyöräilyn nopeusvaatimukset
- Minimoi liikennemelun vaikutukset
- Järjestä laadukasta pyöräpysäköintiä
- Brändää pääreitit
- Panosta kunnossapitoon

JOENSUU

 WWW.JOENSUU.FI